

Yhteisöllisen asumisen myöntämisperusteet

Ikääntyneiden palvelut

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue 2025

Palveluiden järjestäminen -lautakunta 14.05.2025 § 48

Asumispalvelut

Sisällys

1.	Yhteisöllisen asumisen määritelmä.....	2
2	Palvelun tavoitteet	2
3	Palvelun myöntämisen prosessi	2
4	Palvelun myöntämisperusteet	3
5	Yhteisöllisen asumisen asiakasmaksut.....	5
6	Asiakirjasisältöä ohjaava lainsäädäntö.....	6

1. Yhteisöllisen asumisen määritelmä

Tässä asiakirjassa kuvataan yhteisöllisen asumisen sisältö, hakeminen, toimeenpano sekä palvelun myöntämisperusteet.

Yhteisöllistä asumista järjestetään asiakkaalle, joka tarvitsee sitä sillä perusteella, että hänen toimintakykynsä on alentunut ja hoidon ja huolenpidon tarpeensa kohonnut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavaan syyn vuoksi. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 21 b §, 1.1.2023 alkaen). Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012) linjaa kotiin annettavat palvelut ensisijaiseksi iäkkään henkilön pitkäaikaisen hoidon ja huolenpidon toteuttamisen muodoksi. Ikääntyneellä on ensisijaisesti oikeus asua omassa kodissaan riittävien tukien ja palvelujen avulla.

Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä, jossa asiakkaan hallinnassa on hänen tarpeitaan vastaava asunto, ja jossa asiakkaille on tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 21 b §, 1.1.2023 alkaen). Yhteisöllisessä asumisessa asuminen ja tukipalvelut järjestetään erikseen. Tukipalvelut järjestetään asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden mukaan erillisinä sosiaalipalveluina. Asiakkaiden palvelutarpeet voivat poiketa toisistaan palvelujen tavoitteiden, sisällön ja määrän suhteen. Asiakkaan asumisen ja palvelujen järjestäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin, asiakassuunnitelmaan ja viranhaltijan tekemään päätökseen, jolla yhteisöllisen asumisen sosiaalipalvelu myönnetään. Yhteisöllisessä asumisessa asiakkaalle laaditaan hoito- ja palvelusuunnitelma, hoitotyönsuunnitelma sekä kuntoutussuunnitelma.

Yhteisöllisessä asumisessa hoivaa sekä tukipalveluita järjestetään asiakkaalle myönnettyjen päätösten mukaisesti, huomioiden asiakkaan tarpeet. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 § 46 b). Henkilöstöresurssi mitoitetaan siten, että asiakkaalle myönnetty kotihoidon tuntimäärä toteutuu. Palvelut järjestetään pääsääntöisesti klo. 7:00 – 21:00 välisenä aikana. Yhteisöllisessä asumisessa ei ole lähtökohtaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä paikalla klo 21–7 välisenä aikana (poissulkien hybridimalli).

2 Palvelun tavoitteet

Yhteisöllisen asumisen tavoitteena on tukea ikääntyneen sosiaalista kanssakäymistä, omannäköistä elämää, ylläpitää hyvinvointia, terveyttä, ihmissuhteita sekä turvata asiakkaalle tämän tarpeita vastaavat palvelut. Palvelun tarkoituksena on, että asiakas kokee elämänsä arvokkaaksi, merkitykselliseksi ja turvalliseksi. Yhteisöllisen asumisen kiinteistön tai rakennuksen suositellaan sijaitsevan taajama-alueella. Keskeinen sijainnin tarkoituksena on mahdollistaa asukkaan asioinnit esimerkiksi ruokakaupassa tai apteekissa.

3 Palvelun myöntämisen prosessi

Sosiaalihuollossa asiakkaan asia voi tulla vireille joko suullisella tai kirjallisella yhteydenotolla ikääntyneiden asiakasohjaukseen. Päätös on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun hakemus on tullut vireille. Asiakas saa hakemukseensa kirjallisen ja muutoksenhakukelpoisen hallintopäätöksen (Hallintolaki 434/2003). Asiakkaalla on oikeus

saada hänelle myönnettyt muut kuin kiireelliset sosiaalipalvelut ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluttua päätöksen teosta.

Yhteisöllisen asumisen palveluun hakeutuminen tulee ajankohtaiseksi silloin, kun kotiin annettavat palvelut eivät vastaa parhaiten asiakkaan palvelun tarpeeseen. Ennen yhteisöllisen asumisen palvelun myöntämistä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen asiakasohjauksen viranhaltija arvioi asiakkaan palvelutarpeen kokonaisvaltaisesti yhteistyössä asiakkaan ja hänen läheistensä sekä tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa.

Palvelutarpeen arvioinnissa kiinnitetään huomiota asiakkaan olemassa oleviin voimavaroihin sekä siihen, mistä jokapäiväisen elämän toiminnoista asiakas pystyy suoriutumaan itsenäisesti ja missä hän tarvitsee ulkopuolista apua. Arvioinnissa huomioidaan asiakkaan fyysisen toimintakyvyn lisäksi hänen kognitiivinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakykynsä. Arvioinnin yhtenä tärkeänä osana hyödynnetään RAI –arviointityökalua. Lisäksi voidaan hyödyntää muita tarpeenmukaisia arviointimittareita kuten myöhäisiän masennuskyselyä GDS-15 tai ikääntyneiden henkilöiden virhe- tai aliravitsemusriskiä mittaavaa MNA testiä.

Yhteisöllistä asumista järjestettäessä otetaan huomioon asiakkaan kokonaistilanne ja pyritään turvaamaan sosiaalisten suhteiden ja elinympäristön säilyminen. Päätös yhteisöllisen asumisen myöntämisestä tehdään hyvinvointialueen moniammatillisessa SAS-työryhmässä (Selvitä-Arvioi-Sijoita). Työryhmässä viranhaltijat tekevät päätökset asiakkaan ottamisesta asumispalvelujonoon ja sijoittamisesta hyvinvointialueen järjestämiin asumispalveluihin palvelutarpeen arvioinnin ja myöntämisperusteiden täyttyessä.

4 Palvelun myöntämisperusteet

Asiakkaat, jotka hyötyvät yhteisöllisestä asumisesta:

- Yhteisöllisen asumisen asiakkaan tulee hyötyä yhteisöllisyydestä ja olla motivoitunut muuttamaan yhteisölliseen asumiseen,

- asiakkaalla tulee olla psyykkiset, kognitiiviset ja sosiaaliset edellytykset asua yhteisöllisessä asumisessa,

- asuminen omassa kodissa kotiin annettavien tukipalveluiden ja turvateknologisten ratkaisuiden avulla ei vastaa asiakkaan tuen tarvetta. Asiakas saattaa tarvita seurantaa, ohjausta, valvontaa tai apua ruokailussa, hygienian hoidossa, lääkehuollossa sekä yksinäisyyden ja turvallisuuden tunteen kokemisessa sekä

- avuntarve voi olla säännöllistä tai epäsäännöllistä, mutta asiakas selviytyy pääsääntöisesti yöaikaan ilman henkilöstön jatkuvaa läsnäoloa ja pystyy hälyttämään apua turvarannekkeella

Yhteisöllisen asumisen tarve arvioidaan aina kokonaisarvioinnin perusteella. Palvelua myönnettäessä suuntaa antavina RAI- toimintakykymittareiden arvoina ja MMSE-testin pisteinä pidetään alla mainittuja:

Mittarit	Arvo	Selitteet ja asteikko	Sisältö
MAPLe_5	2–3, kohtalainen avuntarve	Kuvaa asiakkaan hoidon ja palvelun tarvetta asteikolla 1–5 (vähäinen palveluntarve – erittäin suuri palveluntarve).	– päivittäiset toiminnot – kognitiiviset toiminnot – käyttäytymiseen liittyvät oireet – kotiympäristön olosuhteiden arviointi – lääkitys – ym. muuttajat
MAPLe_15	jos MAPLe =3, erityisesti alaryhmät 31 ja 32, muut harkiten		31.Fyysinen toimintakyky ja kognitio hyvä, ei käyttäytymiseen liittyviä oireita, päätöksentekokyky ei ole heikentynyt, turvallinen kotiympäristö, ei lääkitykseen liittyviä ongelmia, ei haavoja, mutta arkitoinnissa ongelmia 32.Fyysinen toimintakyky ja kognitio hyvä, ei käyttäytymiseen liittyviä oireita, päätöksentekokyky ei ole heikentynyt, mutta kotiympäristöön ja/tai lääkitykseen liittyviä ongelmia
ADL_H	1–2, tarvitsee ohjausta tai rajoitetusti apua	Kuvaa, kuinka paljon asiakas tarvitsee ohjausta tai apua päivittäisissä toiminnoissa asteikolla 0–6	arkisuoriutuminen seuraavissa toiminnoissa: – henkilökohtainen hygienia – syöminen – WC:n käyttö – Liikkuminen
CPS	1–2	Kuvaa asiakkaan kognitiivista kykyä asteikolla 0–6 (ei häiriötä – erittäin vaikea häiriö).	– päivittäiseen päätöksentekoon liittyvät kognitiiviset taidot – muisti/mieleen palauttaminen – Ymmärretyksi tuleminen – syöminen
MMSE	19–30	Kuvaa asiakkaan kognitiivista toimintakykyä asteikolla 0–30 (normaali kognitiivinen toimintakyky – vaikea dementia).	– orientaatio – mieleen painaminen ja palauttaminen – tarkkaavaisuus – hahmotuskyky

Yhteisöllisen asumisen palvelun myöntämisessä huomioidaan seuraavat asiat:

- asiakas hyötyy vielä itsenäisestä asumisesta

- asiakas selviytyy pääsääntöisesti yhden hoitajan avustamana
 - asiakas ei tarvitse ympärivuorokautista valvontaa
 - asiakkaan muisti voi olla alentunut, mutta hänellä ei ole taipumusta eksyä ja tunnistaa lähiympäristönsä
 - asiakas kokee turvattomuutta tai yksinäisyyttä, joka estää asumisen hänen omassa kodissaan
- ➔ Kysymys RAI:sta: kohta F2 (yksinäisyys)
 - ➔ Kysymys RAI:sta: kohta Ab8 (Asiakkaan olisi parempi asua jossain muualla hänen itsensä tai hänen sukulaisensa mielestä)
- asiakkaan avun saanti öisin voidaan turvata turvapuhelimella ja/tai tarvittaessa kotihoidon säännöllisillä käynneillä

Asiakkaan toimintakyvyn heikentyessä arvioidaan ympärivuorokautisen palveluasumisen mahdollinen tarve.

5 Yhteisöllisen asumisen asiakasmaksut

Yhteisöllisessä asumisessa asunnon hallinta perustuu asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain (481/1995) mukaiseen vuokrasopimukseen. Asiakas tai hänen laillinen edustajansa tekee asunnosta palveluntuottajan kanssa vuokrasopimuksen. Asiakas vastaa vuokrasopimuksen mukaisista velvoitteista itse, ja maksaa vuokrasopimuksen mukaisen kuukausivuokran suoraan vuokranantajalle. Asiakas maksaa vedestä ja / tai sähköstä joko vuokran yhteydessä kiinteän maksun tai asiakas maksaa vedestä ja/ tai sähköstä oman kulutuksensa perusteella, jos asiakkaan huoneistossa on huoneistokohtainen vesi- ja/ tai sähkömittari. Vuokra ei saa ylittää Kelan eläkkeensaajan asumistuen enimmäisasumismenoja. Lisäksi asunnon tulee täyttää Kelan asumistuen ehdot siten, että asiakkaalla on mahdollisuus saada tulojensa mukainen asumistuki.

Yhteisöllisessä asumisessa asuvan kotihoidon asiakkaan kotihoidon maksut määräytyvät palvelun määrän, asiakkaan maksukyvyn (bruttotulo) sekä perheen koon mukaan. (Asiakasmaksulaki 1992/734 10 e §) Asiakkaalle suunniteltu kotihoidon palvelutuntien määrä kirjataan kotihoidon palvelupäätökseen, jonka pohjalta asiakasmaksupäätös tehdään.

Yhteisöllisen asumisen sekä mahdollisesti myönnettyjen kotihoidon tuntimäärän lisäksi asiakas maksaa hänelle myönnettyistä tukipalveluista palvelukohtaiset tukipalvelumaksut. Ateria- ja tukipalvelumaksut voivat olla korkeintaan samansuuruiset kuin hyvinvointialueen aluevaltuuston vahvistamat asiakasmaksut.

6 Asiakirjasisältöä ohjaava lainsäädäntö

Hallintolaki 6.6.2003/443

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3.8.1992/734

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 28.12.2012/980

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301